

Date: 25th May-2025

**XALQ OG‘ZAKI IJODI VOSITALARINING YOSHLAR VATANPARVARLIGINI
SHAKLLANTIRISHDAGI O‘RNI.**

O‘rinova Nilufar Muhammadovna

P.f.n., professor v.b

Solijonov Yahyojon Abdulvohid o‘g‘li

Farg‘ona davlat universiteti Pedagogika nazariyasi va tarixi (faoliyat turlari
bo‘yicha) mutaxassisligi 1-kurs magistranti.

yahyojonsolijonov0996@gmail.com, +99893-647-47-64

ORCID 0009-0003-9044-4392

Yurtimizda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar jarayonida yosh avlod tarbiyasi, ularning ma‘naviy-axloqiy kamolotini ta‘minlash masalasi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e‘tirof etilmoqda. Vatanparvarlik - bu nafaqat Vatanga bo‘lgan muhabbat, balki xalq, el-yurt taqdiriga daxldorlik, tarixiy merosga sadoqat, milliy g‘urur va ijtimoiy mas‘uliyat hissidir. Shuningdek, Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev o‘z nutqlarida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning ahamiyatini ko‘p marotaba ta‘kidlagan. Masalan, 2017-yil 30-iyunda yoshlar bilan uchrashuvida “Vatanparvarlik har bir davlat hayotining ma‘naviy asosi hisoblanadi va jamiyatni har tomonlama rivojlantirish borasida eng muhim safarbar etuvchi kuch sifatida namoyon bo‘ladi” deya fikr bildirgan.

Shuningdek, Prezidentimiz o‘zbek xalqining boy madaniy merosi, jumladan, xalq og‘zaki ijodining yoshlar tarbiyasidagi o‘rniga alohida e‘tibor qaratgan. 2020-yil 20-dekabrda o‘tkazilgan yig‘ilishda:

“Yoshlarimiz qalbida ona-yurtga sadoqat va fidoyilik tuyg‘ularini kamol toptirish borasida ulkan ishlar amalga oshirilmoqda”, deya ta‘kidlashgan.

Xalq og‘zaki ijodini ma‘naviy xazina va tarbiya vositasi sifatida qarash mumkin. Xalq og‘zaki ijodi bu xalqning asrlar davomida to‘plagan hayotiy tajribasi, orzu-umidlari, qadriyatlar va urf-odatlarini ifodalovchi ma‘naviy merosdir. Ertaklar, afsonalar, dostonlar, maqollar, topishmoqlar, rivoyatlar orqali ajdodlarimiz yosh avlodga hayotiy saboq, axloqiy tamoyillar va vatanparvarlik ruhini yetkazgan. Ayniqsa, og‘zaki ijod vositalarining obrazli va emotsional ta‘siri yoshlar ongiga bevosita kirib boradi, ularni ruhlantiradi, hayotga va Vatanga munosabatini shakllantiradi. Xalq og‘zaki ijodi asarlarida Vatanga muhabbat, ozodlik, jasorat, adolat, sadoqat va fidoyilik kabi g‘oyalar doimo markaziy o‘rinda turadi. Ushbu badiiy vositalar xalqning tarixiy xotirasi, ijtimoiy tajribasi va milliy ruhiyatini o‘zida mujassam etgan bo‘lib, avloddan-avlodga o‘tib kelayotgan ibratli saboqlarning manbaidir. Ayniqsa, xalq dostonlarida aks etgan voqealar, qahramonlarning hayotiy kurashi va ruhiy holati orqali yoshlar qalbida vatanparvarlik, halollik, jasorat kabi ezgu fazilatlar shakllanadi. Masalan, “Alpomish”, “Go‘ro‘g‘li”, “Ravshan” kabi xalq dostonlarida bosh qahramonlarning asosiy hayotiy maqsadi el-yurtning erkinligi, tinchligi va sha‘ni yo‘lida kurashish bo‘ladi. Ushbu obrazlar milliy ideal sifatida ifodalangan bo‘lib, ular orqali yoshlar o‘z yurtini sevrishga, uning tinchligi va mustaqilligi uchun mas‘uliyatni

Date: 25th May-2025

his qilishga o'rgatiladi. Bu dostonlardagi har bir qahramonning jasorati, fidoyiligi, sabr-toqati va millatga sadoqati vatanparvarlik timsoliga aylangan. Dostonlarda shaxsiy manfaat emas, balki umumxalq manfaatlar ustuvor o'ringa qo'yiladi - bu esa yosh avlodni jamoatchilik ruhida tarbiyalash uchun muhim omildir.

Xalq maqollari, matallar va hikmatli so'zlar esa xalqning ming yillik tajribasini lo'nda va mazmunli ifoda etuvchi janrlardir. Ular bevosita hayotiy saboq sifatida xizmat qiladi. Misol uchun: "El bor joyda - er bor" degan maqolda millat va yurt birligi muqaddas tushuncha sifatida ko'rsatiladi.

"Yurt suygan el farzandi - el suygan yurt farzandi" degan hikmat esa yoshlar qalbida yurtga bo'lgan mehrni, jamiyat oldidagi mas'uliyatni oshiradi. Shuningdek, "Vatanninga xizmat qil, u senga sha'n bag'ishlaydi" degan ibora esa Vatanga sadoqat bilan xizmat qilish orqali inson sha'ni, obro'si va izzatini topishi mumkinligini uqtiradi. Shu tarzda xalq og'zaki ijodi vositalari yoshlarning ijtimoiy ongini shakllantirish, ularni milliy va fuqarolik burchini anglashga undashda muhim tarbiyaviy ahamiyat kasb etadi.

Tarbiya tizimida xalq og'zaki ijodidan foydalanish globallashuv, raqamli texnologiyalar va ochiq axborot maydoni sharoitida yoshlar dunyoqarashiga turli madaniy-mafkuraviy oqimlar ta'sir ko'rsatmoqda. Bunday sharoitda milliy o'zlikni yo'qotmaslik, tarixiy xotirani asrash va yosh avlodda sog'lom dunyoqarashni shakllantirish uchun xalq og'zaki ijodidan samarali foydalanish dolzarb masalaga aylanmoqda. Tarbiya va ta'lim tizimida xalq og'zaki ijodini qo'llash yoshlar tarbiyasida keng qamrovli ijobiy natijalar beradi. Xususan: adabiyot darslarida xalq dostonlarini tahlil qilish orqali o'quvchilarning estetik didi, tarixiy tafakkuri va ma'naviy-intellektual salohiyati oshiriladi. Shuningdek, tarix va madaniyat fanlarida og'zaki ijod namunalari orqali o'tmish qadriyatlari, ajdodlar jasorati va vatanparvarlik g'oyalari yoritiladi. Ijtimoiy fanlar (huquq, etika, mafkuraviy asoslar) orqali maqollar va hikmatli so'zlardan foydalanib, yoshlarda fuqarolik mas'uliyati va axloqiy pozitsiya mustahkamlanadi.

Bundan tashqari, maktab va oliy ta'lim muassasalarida turli sahna ko'rinishlari, musobaqalar, debatlar va viktorinalar orqali xalq og'zaki ijod namunalarini interaktiv shakllarda yoshlar ongiga singdirish mumkin. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlar orqali vizual va audio kontent ko'rinishida ushbu merosni targ'ib qilish, zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan qaraganda, xalq og'zaki ijodi nafaqat tarixiy ahamiyatga ega bo'lgan madaniy boylik, balki yoshlar tarbiyasida faol ishlatiladigan ma'naviy-ma'rifiy resurs sifatida baholanishi kerak. Uning zamonaviy ta'lim muhitida tizimli qo'llanilishi yoshlarning Vatanga muhabbatini, milliy o'zlik va g'ururini shakllantirishda kuchli turtki beradi. Shu bois, ta'lim-tarbiya tizimida ushbu meroslarga tayanib, uni tizimli, metodik va zamonaviy yondashuvlar asosida yoshlar ongiga singdirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Bu borada darsliklar, o'quv dasturlari, adabiy tanlovlar, sahna ko'rinishlari, media mahsulotlar orqali xalq og'zaki ijodining vatanparvarlik ruhidagi namunalarini keng ommaga yetkazish lozim. Ijtimoiy tarmoqlar, internet platformalari, audiokitob va videokontentlar orqali uni yoshlar uchun jozibador shaklda yetkazish, ularning milliy g'ururini oshirishga xizmat qiladigan vositalardir.

Date: 25th May-2025

Xulosa qilib aytganda, xalq ogʻzaki ijodi yoshlar tarbiyasida oʻrni mustahkam, ahamiyati esa dolzarb boʻlgan maʼnaviy-maʼrifiy boylikdir. Uni zamonaviy sharoitlarda yangicha uslubda targʻib qilish orqali biz yosh avlodda nafaqat Vatanga muhabbat, balki oʻzlikni anglash, tarixiy xotiraga hurmat va milliy gʻurur tuygʻularini mustahkamlashga erishamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligi/2025-06-30/Yoshlar kuni munosabati bilan Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlarga Murojaatnomasidan <https://gov.uz/oz/yoshlar/news/view/33187>
2. Karimov I.A. Yuksak maʼnaviyat - yengilmas kuch. — Toshkent: Maʼnaviyat, 2008. — B. 15-22; 84-90.
3. Yoʻldoshev S. Oʻzbek xalq ogʻzaki ijodi. — Toshkent: Oʻzbekiston, 2004. - B. 45-60; 87-95.
4. Toshxoʻjayev B. Milliy mafkura va xalq ogʻzaki ijodi. — Toshkent: Maʼnaviyat, 2005. — B. 31-38; 66-72
5. Hojiahmedov N. Oʻzbek xalq dostonlari poetikasi. — Toshkent: Fan, 2001. — B. 120–135.
6. Shukurov N. Vatanparvarlik — maʼnaviy tarbiyaning asosiy yoʻnalishi. Maʼnaviy hayot, 2017, №3. — B. 8–12.
7. Oʻzbek xalq maqollari. -Toshkent: Gʻafur Gʻulom nomidagi Adabiyot va sanʼat nashriyoti, 1990. — B. 105–110; 153–158.

